

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42>
УДК378.14

Доценко Інна Олексіївна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький національний університет
Хмельницький, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4972-3106>
innochka.docenko@gmail.com

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті порушуються питання формування системи дотримання академічної доброчесності в освітньому середовищі. Обґрунтовано, що академічна доброчесність є підґрунтям й дієвим інструментом забезпечення якості вищої освіти. Окреслено концептуальні основи формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти. Вивчено принципи академічної доброчесності як основи системи забезпечення якості вищої освіти. Акцентується увага на основних цінностях академічної доброчесності визначених Декларацією з етичних цінностей і принципів в Європейському Союзі, а саме: чесність, довіра, справедливість, взаємна повага, відповідальність. Автором здійснено аналіз окремих положень законодавства України, що регулює процес забезпечення академічної доброчесності. Висвітлено погляди щодо покращення якості освітнього процесу та необхідності дотримання основних засад доброчесності як запоруки майбутнього успіху здобувачів вищої освіти. В статті акцентовано увагу на необхідності розробки та запровадження у закладах вищої освіти кодексів академічної доброчесності. Виокремлено основні завдання академічної спільноти: сприяння розвитку етичних та моральних цінностей в закладах вищої освіти, поширення академічної чесності та морально-етичних принципів, від яких залежить ефективність освіти та якість науково-дослідної роботи. Зроблено висновки, що стратегічні документи та політики в галузі забезпечення якості вищої освіти, розвитку науки, мають передбачати перехід до відкритих та прозорих процедур забезпечення дотримання норм академічної доброчесності та академічної етики, що має включати моніторинг та дотримання процедур розгляду конкретних порушень, без приховування таких порушень, а також покарання практики академічної недоброчесності.

Ключові слова: академічна доброчесність; кодекс академічної доброчесності; заклад вищої освіти; морально-етичні норми; освітнє середовище; академічна спільнота.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Питання забезпечення якості вищої освіти є завжди актуальним у будь-якому контексті, а питання академічної доброчесності тим більше, з огляду на прагнення України інтегруватись у європейський і світовий освітній та науковий простори. На час навчання здобувачів в закладах вищої освіти припадає період становлення і формування цінностей, моделі поведінки, котрі визначатимуть місце сучасної молоді в дорослому житті. Тому пропагування принципів академічної культури та доброчесності в закладах вищої освіти слугує передумовою розбудови сильної громадянської культури в суспільстві в цілому. Політика академічної доброчесності забезпечує ефективність і результат функціонування освітнього процесу та обумовлює розвиток нових підходів до викладання і навчання на засадах корпоративної етики, інформаційної грамотності. Чітке розуміння відповідальності викладачів та здобувачів вищої освіти за порушення норм академічної етики безпосередньо сприяє покращенню якості вищої освіти в Україні та формує систему цінностей під час навчання в закладах освіти. Тому, академічна доброчесність є підґрунтям й дієвим інструментом надання й здобуття якісної вищої освіти, дотримання принципів, закладених у освітню діяльність та виховання цінностей академічної гідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення якості вищої освіти протягом останніх років досить широко висвітлена в науковій літературі. Зокрема, проблемі дотримання принципів академічної доброчесності присвячені праці таких вчених, як: А. Артюхової, М. Дурман, Т. Жалій, А. Колеснікова, Л. Потапюк, Н. Пронь, Л. Савенкової, Л. Семенко, О. Слободянюк, Т. Фінікової, О. Чумак, С. Чуканової, М. Ячменик. Проте вивчення академічної доброчесності в системі забезпечення якості вищої освіти проводилося досить фрагментарно, що обґрунтовує актуальність дослідження.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIMANDTASKS

Мета статті – дослідити проблеми дотримання принципів академічної доброчесності та норм академічної етики в системі забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Завдання дослідження: обґрунтувати застосування норм та принципів академічної доброчесності, як дієвого інструментом забезпечення якості вищої освіти; окреслити концептуальні основи формування академічної доброчесності здобувачів вищої освіти; здійснити аналіз окремих положень законодавства України, щодо регулювання

академічної доброчесності; запропонувати основні інструменти механізму реалізації академічної доброчесності в закладах вищої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Упродовж останніх років, академічна спільнота закладів вищої освіти, почала приділяти увагу питанням дотримання норм академічної доброчесності через виникнення необхідності дотримання морально-етичних принципів у написанні наукових праць. Поняття «академічна доброчесність» введено з врахуванням масових порушень етичних правил та принципів в процесі навчання, викладання та здійснення наукової (творчої) діяльності, з метою забезпечення взаємодовіри до результатів навчання чи наукових (творчих) досягнень.

Принцип честі (в академічному контексті) передбачає виконання норм того, що вважається чесним та етичним всередині академічної спільноти. Це поняття виникло в коледжі штату Вірджинія, США в 1736 році. Студенти, на процедурі прийняття до коледжу проговорювали обітницю честі [1].

Через зростання випадків порушення правил академічної спільноти студентами рада факультету Університету Вірджинії ухвалила в 1842 році постанову, в якій брала зі здобувачів вищої освіти. письмове засвідчення про заборону списувати. Наприкінці XIX ст. інші заклади вищої освіти почали впроваджувати систему честі й затверджувати власні формулювання кодексу честі та обітници честі. В перших кодексах честі, основна увага зосереджувалася на етичній поведінці студентів. В подальшому, етичні правила поведінки стосувалися усієї академічної спільноти [2, с. 35].

У 2004 році на Бухарестській конференції за сприяння Європейського центру ЮНЕСКО з вищої освіти була прийнята Декларація з етичних цінностей і принципів в Європейському Союзі [3, с. 53]. В Декларації [4] визначено такі основні принципи академічної доброчесності, як: академічна етика, культура та спільнота; академічна доброчесність у процесах викладання та навчання; демократичне та етичне керівництво та управління; дослідження, що базуються на академічній доброчесності та соціальній відповідальності. Основу академічна доброчесності, закладу вищої освіти, складають цінності і норми. Декларацією, до ключових цінностей академічної доброчесності віднесено [4]:

– чесність – як нейтралізація всіх форм обману, брехні шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, які негативно впливають на якість отриманих академічних ступенів;

– довіра – як основа якісного клімату роботи всіх членів академічної спільноти, що сприяє вільному обміну ідеями, творчості та індивідуальному розвитку;

– справедливість – як основа законних, прозорих, передбачуваних, послідовних і об'єктивних критеріїв у викладанні, оцінці освітніх досягнень здобувачів вищої освіти, наукових досліджень, кар'єрному просуванні персоналу, отриманні будь-яких нагород та відзнак;

– взаємна повага – як основа свободи висловлювання та вільного обміну ідеями всіх членів академічної спільноти;

– відповідальність – як основа нейтралізації неправомірних дій всіх членів академічної спільноти, що дозволить забезпечити підзвітність, вільне вираження поглядів.

Відповідно до Декларація з етичних цінностей і принципів в Європейському Союзі, академічна доброчесність, з одного боку, виступає складним поняттям, що поєднує в собі етичні норми, принципи, цінності та правила поведінки всіх членів академічної спільноти й інструменти їх практичного використання. З іншого боку, на формування академічної доброчесності впливає ряд зовнішніх та внутрішніх чинників, що визначають морально-етичних принципів і цінностей забезпечення якості вищої освіти. Таким чином, мета Декларація полягала в окресленні провідних тенденцій академічної доброчесності вищої освіти в європейському регіоні та викладі особливостей їх етичного регулювання.

У Фундаментальних цінностях академічної доброчесності Міжнародного центру академічної доброчесності при Ротлендському інституті етики (США) визначено поняття академічної доброчесності, як відданість академічної спільноти цінностям, а саме: повазі, довірі, чесності, справедливості, відповідальності, мужності [5].

До прикладу М. Бадіци розподіляє поняття доброчесності як моральної якості особистості та поняття доброчесний як людини, яка діє відповідно до етичних норм і правил. Автор, під академічною доброчесністю розуміє «дотримання особистістю етичних норм на засадах культуровідповідності в процесі викладання та навчання» [6].

Як зазначає Л. Пшенична, академічна доброчесність для закладу вищої освіти «це соціальний капітал сучасного університету, який проявляється у формуванні нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності, адже головний капітал майбутнього – це креативні люди з високим інтелектом, винахідливістю, мотивацією і творчими здібностями» [7].

В Україні забезпечення норм академічної доброчесності в організації освітнього процесу регламентовано Законом України «Про освіту»[8]. Відповідно до ст. 42 [8], академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Поняття академічної доброчесності гармонійне з основними етичними нормами людської поведінки, що формуються в спільноті науковців, науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти та є запорукою довіри між членами освітянської спільноти, де кожен намагається інвестувати власне доброчесне ставлення в розвиток свого наукового середовища.

Законом «Про освіту» встановлені чіткі правила дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками, здобувачами вищої освіти. Виокремлено види порушення академічної доброчесності, до

яких належать [8]: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання; надання здобувачам освіти допомоги чи створення перешкод при проведенні оцінювання; вплив на педагогічного працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання. Законом передбачається відповідальність за порушення академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу. Проблема академічної доброчесності включає в себе: боротьбу з плагіатом, протидію корупції, питання академічної етики та інформаційної грамотності.

На сучасному етапі розвитку університетської освіти в Україні, принципи академічної доброчесності, в переважній більшості, сприймаються як щось абстрактне. Зазвичай, норми академічної доброчесності часто згадують в теорії, але майже не використовують на практиці. У закладах вищої освіти, правила академічної доброчесності зводяться до заборони здобувачам вищої освіти і викладачам безконтрольно та безвідповідально використовувати чужі напрацювання, видаючи їх за свої, і визначають порядок покарання за плагіат і списування. Проте, в таких випадках, академічна доброчесність зводиться до правил роботи з інформацією. На думку автора, таке бачення проблеми надзвичайно звужене, оскільки суть її вирішення полягає, насамперед, у світоглядно-ціннісній площині. Виховання фундаментальних цінностей і вкорінення їх у моральну поведінку молоді закладає базу соціально відповідального поведіння здобувачів вищої освіти протягом усього, подальшого, життя. Засвоєння та дотримання норм академічної культури та доброчесності позитивно впливає і визначає цінності здобувачів вищої освіти поза межами закладу освіти.

Однією з ключових складових внутрішньої системи забезпечення якості у закладах вищої освіти є університетська система забезпечення академічної доброчесності. Вона визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і науково-педагогічними працівниками закладу вищої освіти на основі етики академічних взаємовідносин. Академічна доброчесність впливає на якість вищої освіти, оскільки вона заснована на фундаментальних цінностях, які зумовлюють стиль поведінки всіх учасників освітнього процесу. В умовах глобалізації, саме висока якість вищої освіти забезпечить ефективну діяльність закладів вищої освіти і забезпечить їх динамічний розвиток відповідно до визначених корпоративних місії та цінностей.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти передбачає «забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату» [9].

Заклади вищої освіти зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти, у тому числі затверджену політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності (кодекс академічної доброчесності).

Кодекс академічної доброчесності має чітко регламентувати етичні правила поведінки в дослідженнях, етичні норми поведінки академічного середовища, процедури й інструменти попередження та протидії академічній недоброчесності в закладах вищої освіти [10, с. 349]. Кодекс честі в сучасному академічному середовищі розуміється як документ, що містить сукупність норм і правил поведінки членів академічного суспільства, яких повинні дотримуватися всі без винятку члени академічної спільноти. Кодекси академічної доброчесності визначають етичну складову регулювання поведінки представників наукової та освітянської спільноти. Так, професор Ніагарського університету Лінда Кідвел підкреслила, що «сучасні студенти зростають у суспільстві, де відмінності між добром і злом стали розмитими, що змушує розглядати Кодекс честі як документ, що – включає в себе основоположні принципи та правила, які дозволяють застосовувати ці принципи і послужити основою дій по відношенню до членів, інтерпретації цих правил і етики рішень, що впливають з конкретних випадків» [11].

Створенню Кодексу академічної доброчесності в закладах вищої освіти, повинно передувати дослідження рівня доброчесності, а можливо, загалом рівня поширеності етичних норм, серед академічної спільноти. Першочергово необхідно дослідити сильні та слабкі сторони академічної спільноти закладу вищої освіти, що дозволить зрозуміти, які саме цілі має переслідувати етичний кодекс та який ефект очікують від його запровадження. Вкрай важливо, здійснити якісне дослідження, що дозволить скласти перелік сильних та слабких сторін від запровадження кодексу академічної доброчесності. Для цього, доцільно застосувати метод групових опитувань всіх зацікавлених сторін, включаючи як здобувачів вищої освіти, так і науково-педагогічних працівників. Окрім того, доцільно проведення широкого обговорення проєкту етичного кодексу за допомогою соціальних мереж закладу вищої освіти, університетських онлайн-форумів тощо. Після цього робоча група повинна опрацювати результати цих обговорень та врахувати всі суттєві зауваження і пропозиції. Під час розробки Кодексу академічної доброчесності закладу вищої освіти, важливо, чітко окреслити коло тих питань, яким недостатньо уваги приділено в українському законодавстві. Зокрема, це питання конфлікту інтересів, підзвітності та демократичності.

Проте, як показує практика, переважна більшість закладів вищої освіти ухвалюють кодекси академічної доброчесності, лише на вимогу законодавства. Все це ставить під сумніви, прийняті у такий спосіб кодекси. Адже, вони навряд чи віддзеркалюють справжні погляди на академічну культуру більшості здобувачів вищої освіти та викладачів. Малоімовірно, що у стислі терміни можна забезпечити повноцінну розробку і належне обговорення такого документа із залученням усієї академічної спільноти. Кодексам характерний суто формальний статус впливу на поліпшення якості вищої освіти. Більшість кодексів академічної доброчесності дослівно запозичили норми про зміст академічної доброчесності, види її порушення, санкції із законодавчої бази. На сьогодні відсутні практики застосування норм кодексу академічної доброчесності для вирішення проблем, пов'язаних із неетичною поведінкою в закладах вищої освіти.

Відповідно до чинних норм освітнього законодавства закладам вищої освіти надане право самостійно розробляти політику академічної доброчесності та вживати відповідних заходів щодо її запровадження. Тому для вирішення вказаних проблем, заклад вищої освіти має формувати кодекс академічної доброчесності на етапі розвитку власної академічної культури, коли спільнота університету починає відчувати потребу у формалізації власних етичних та культурних норм і традицій [12, с. 31]. Перш за все кодекси академічної доброчесності, покликані звести в один документ правила та норми етичної поведінки, щоб покращити обізнаність академічної спільноти та унормувати процедури розгляду різних академічних переступів. Проте, кодекси академічної доброчесності навряд чи здатні самотужки забезпечити дотримання етичних принципів та вирішити проблему академічної недоброчесності.

Складність завдання полягає не тільки у подоланні плагіату, корупційних, фальсифікаційних та інших порушень академічної доброчесності в закладах вищої освіти, але й у створенні принципово нової доброчесної спільноти, яка допомагає стимулювати все середовище закладу вищої освіти щодо академічної доброчесності, її важливості для успішного розвитку та забезпечення якості вищої освіти в цілому.

Виходячи з цього, заклади вищої освіти мають перейти до етапу виявлення та відкритої критики порушень академічної доброчесності як науково-педагогічних працівників, так і здобувачів вищої освіти. Заклади вищої освіти мають розробити інструменти моніторингу та розгляду виявлених випадків академічної недоброчесності та запровадити концептуальні заходи для попередження їх прояву.

Позитивним досвідом провідних закладів вищої освіти України є впровадження курсу «Академічне письмо та доброчесність», який інформує студентів про норми та принципи академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти знайомляться з основними термінами, розуміють поняття, отримують необхідну інформацію про порушення академічної доброчесності та можливу відповідальність. Саме курс «Академічне письмо та доброчесність» як освітня компонента, озброює студентів «новими правилами гри» та інструментами, як цих правил дотримуватися [13].

Головним інструментом механізму реалізації принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти є формування етичних комісій або комісій з питань етики. Комісії мають бути створенні як незалежний орган, що діє при закладі вищої освіти. До членів етичних комісій мають входити представники студентського самоврядування, науково-педагогічних працівників, керівних органів закладу вищої освіти. Головною метою комісій з питань етики має стати сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів та розв'язання етичних конфліктів між членами університетської спільноти, а також нагляд та контроль за дотриманням етичних і академічних аспектів забезпечення якості вищої освіти. Важливо, аби діяльність етичних комісій була реально запроваджена в закладах вищої освіти. Адже існування комісій з питань етики лише на папері, без реальної діяльності, зводять нанівець їх роль як органу з сприяння дотримання правил академічної доброчесності.

Також, гарним інструментом забезпечення політики академічної доброчесності, може стати підписання корпоративної угоди усіма членами академічної спільноти. Зокрема, включення правил етичного кодексу, особливо в частині прав та обов'язків, до контрактів науково-педагогічних працівників університету, а також до договору (контракту) між університетом та студентами, які навчаються на контрактній формі, може стати дієвим способом дотримання норм етичного кодексу.

Необхідно відмітити, що академічна доброчесність виступає своєрідним морально-етичним вимірником подальшого вдосконалення якості вищої освіти, оскільки учасники освітнього процесу стають більш відкритими до нових цінностей, принципів та суспільних стандартів. Головними цінностями забезпечення якості вищої освіти мають стати чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та підзвітність. Від цих цінностей залежить якість вищої освіти та якість наукових досліджень, оскільки чесність починається з кожного здобувача вищої освіти та поширюється на всю академічну спільноту. Якість та авторитетність результатів наукових досліджень можлива лише за умови чесної реалізації дослідницького процесу без застосування неприйнятних у науковій спільноті практик з фактами порушення академічної доброчесності. Таким чином, академічна доброчесність, як інструмент забезпечення якості вищої освіти, набула особливого значення для освітнього середовища. Тільки загальними зусиллями усієї академічної спільноти можливо сформуванню остаточно корпоративну культуру закладів вищої освіти. Необхідно комплексно протидіяти толерантним ставленням здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників до негативних явищ порушення етичних принципів в освітній і науковій діяльності.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підсумовуючи викладене, варто зауважити, що покращення якості надання освітніх послуг і проведення наукових досліджень на високому рівні є важливим стратегічним завданням освітньої політики України. Цей процес передбачає реалізацію базових принципів, серед яких вагому роль відіграє дотримання засад академічної доброчесності.

Таким чином, академічна доброчесність є одним із головних елементів системи забезпечення якості закладів вищої освіти. Взаємоповага до академічних цінностей та пропагування етично-моральних норм є підґрунтям для ефективної співпраці здобувачів вищої освіти та викладачів. Академічна доброчесність, яка ґрунтується на чесності та відповідальності, сприяє забезпеченню якості підготовки здобувачів вищої освіти. Стратегічні документи та політики в галузі забезпечення якості вищої освіти, розвитку науки, мають передбачати перехід до відкритих та прозорих процедур забезпечення дотримання норм академічної доброчесності та академічної етики, що має включати моніторинг та дотримання процедур розгляду конкретних порушень, без приховування

таких порушень, а також покарання практики академічної недоброчесності. Вивчення протидій поширенню причин, що породжують в закладах вищої освіти, сприятливі умови для процвітання академічної недоброчесності стане предметом подальших наукових досліджень.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Цокур, О., 2009. Кодекс честі в системі вищої освіти США. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*, 150, 57–62.
2. Потапюк, Л., Потапюк, І., 2017. Моральні імперативи вдосконалення вищої освіти. *Інженерні та освітні технології*, 1 (17), 33–40.
3. Сопова, Д., 2018. Академічна доброчесність в системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 3-4 (56-57), 52–56.
4. The Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region. [Electronic resource]. Available: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922>>.
5. Fishman, T., 2012. The Fundamental Values of Academic integrity (2nd edition). *International Centre for Academic integrity Clemson University* [Electronic resource]. Available: <http://Academicintegrity.org/icai/assets/AUD_integrity_Quotes.Pdf>.
6. Бадица, М., 2019. Академічна доброчесність як стратегічна мета вищої освіти. *Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян*. Варшава.
7. Пшенична, Л., 2019. Становлення академічної культури і доброчесності у вищій школі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 16-17 травня 2019 року). Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка.
8. *Про освіту*: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 20.03.2022. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>>.
9. *Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 № 1556. Дата оновлення: 01.01.2022. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>.
10. Ячменик, М., 2020. Академічна доброчесність як елемент забезпечення якості освіти у вищій школі: досвід Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (102). 342–351 [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1172182.pdf>>.
11. Мельниченко, А., 2016. Кодекс честі як інструмент дотримання академічної чесності науковця і освітянина. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету*, Київ: Таксон, 171–183.

12. Слободянюк, О., 2019. До питання академічної доброчесності у вищій освіті: погляд експертів США та України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (92), 23-33 [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/5-2.pdf>>.

13. Академічна доброчесність – це запорука якісної освіти та сталого розвитку. [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://saiup.org.ua/novyny/z-chitkymy-oriyentyramy-stalogo-uspihu-akademichna-dobrochesnist-yak-zaporuka-yakisnoyi-osvity/>>.

ACADEMIC INTEGRITY IN THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION

Inna Dotsenko,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance

Khmelnytskyi National University

Khmelnytskyi, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4972-3106>

innochka.docenko@gmail.com

Abstract. The article raises the issues of forming a system of compliance with academic integrity in the educational environment. It is proved that academic integrity is the basis and effective tool for ensuring the quality of higher education. The conceptual foundations of the formation of academic integrity of students of higher education institutions are outlined. The principles of academic integrity as the basis of the quality assurance system of higher education are reviewed. Attention is focused on the core values of academic integrity defined by the Declaration on ethical values and principles in the European Union, namely, honesty, trust, justice, mutual respect and responsibility. The author analyzes certain provisions of the legislation of Ukraine regulating the process of ensuring academic integrity. Views on improving the quality of the educational process and the need to comply with the basic principles of integrity as a background for future success of students of higher education institutions are highlighted. The article focuses on the need to develop and implement codes of academic integrity in higher education institutions. The main tasks of the academic community are highlighted, notably promoting the development of ethical and moral values in higher education institutions, spreading academic integrity and moral and ethical principles that determine the effectiveness of education and the quality of research work. It is concluded that strategic documents and policies in the field of quality assurance of higher education, the development of science, should provide for the transition to open and transparent procedures for ensuring compliance with the norms of academic integrity and academic ethics, which should include monitoring and compliance with

procedures for considering specific violations, without concealing such violations, as well as punishment for the violation of academic integrity.

Keywords: academic integrity; code of academic integrity; institution of higher education; moral and ethical standards; educational environment; academic community.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Tsokur, O., 2009. Kodeks chesti v systemi vyshchoyi osvity SSHA [Code of Honor in the US Higher Education System] *Visnyk Cherkas'koho natsional'noho universytetu imeni Bohdana Khmel'nyts'koho*, 150, 57–62.
2. Potapyuk, L., Potapyuk, I., 2017. Moral'ni imperatyvy vdoskonalennya vyshchoyi osvity [Moral imperatives for improving higher education], *Inzhenerni ta osvitni tekhnolohiyi*, 1 (17), 33–40.
3. Sopova, D., 2018. Akademichna dobrochesnist v systemi profesiinoi pidhotovky maibutnoho pedahoha. [Academic integrity in the system of professional training of future teachers], *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 3-4 (56-57), 52–56.
4. The Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region. Dostupno: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922>>.
5. Fishman, T., 2012. The Fundamental Values of Academic integrity (2nd edition). *International Centre for Academic integrity Clemson University*. [Electronic resource]. Available: <http://www.Academicintegrity.org/icai/assets/AUD_integrity_Quotes.Pdf>.
6. Baditsa, M., 2019. Akademichna dobrochesnist' yak stratehichna meta vyshchoyi osvity [Academic integrity as a strategic goal of higher education], *Akademichna dobrochesnist': vyklyky suchasnosti: zbirnyk naukovykh ese uchasnykiv dystantsynoho etapu naukovoho stazhuvannya dlya osvityan*. Varshava.
7. Pshenychna, L., 2019. Stanovlennya akademichnoyi kul'tury i dobrochesnosti u vyshchii shkoli [Formation of academic culture and integrity in higher education], *Akademichna kul'tura doslidnyka v osvitn'omu prostori: yevropeys'kyy ta natsional'nyy dosvid: zbirnyk materialiv II Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi* (m. Sumy, 16-17 travnya 2019 roku), Sumy: Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka.
8. *Pro osvitu* [About education]: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 №2145-VIII. Data onovlennia: 20.03.2022. Dostupno:<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>>.
9. *Pro vyshchu osvitu* [About higher education]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556. Data onovlennia: 01.01.2022. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>.
10. Yachmenyk, M., 2020. Akademichna dobrochesnist yak element zabezpechennia yakosti osvity u vyshchii shkoli: dosvid Sumskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. A. S. Makarenka [Academic integrity as an element of ensuring the quality of education in higher education: the experience of Sumy State Pedagogical University. AS Makarenko], *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 8 (102), 342–351. Dostupno: <<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1172182.pdf>>.

11. Mel'nychenko, A., 2016. Kodeks chesti yak instrument dotrymannya akademichnoyi chesnosti naukovtsya i osvityanyna [Code of honor as a tool for academic integrity of the scientist and educator], *Akademichna chesnist' yak osnova staloho rozvytku universytetu*, Kyiv: Takson, 171–183.

12. Slobodyanyuk, O., 2019. Do pytannia akademichnoi dobrochesnosti u vyshchii osviti: pohliad ekspertiv SShA ta Ukrainy [On the issue of academic integrity in higher education: the view of US and Ukrainian experts], *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 8 (92), 23–33. Dostupno: <<https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/5-2.pdf>>.

13. Akademichna dobrochesnist' – tse zaporuka yakisnoyi osvity ta staloho rozvytku [Academic integrity is the key to quality education and sustainable development] [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <<https://saiup.org.ua/novyny/z-chitkymy-oriyentyramy-stalogo-uspihu-akademichna-dobrochesnist-yak-zaporuka-yakisnoyi-osvity/>>.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-42-55>

УДК 004.896-043.86

Житомирська Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри загальнонаукових дисциплін,

Дунайський інститут Національного університету

«Одеська морська академія»

Ізмаїл, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7015-0819>

tanyazhit80@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ В СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Анотація. Еволюція інформаційних технологій і систем все більшою мірою визначається їх інтелектуалізацією. Інтелектуальні інформаційні технології є однією з найбільш перспективних наукових і прикладних областей інформатики, що швидко розвиваються. Цілі інтелектуальних інформаційних технологій – розширення кола завдань, які вирішуються за допомогою комп'ютерів, особливо у слабо структурованих предметних галузях, та підвищення рівня інтелектуальної інформаційної підтримки сучасного спеціаліста, зокрема фахівця у галузі менеджменту.

У запропонованому дослідженні розглядаються питання використання сучасних інтелектуальних інформаційних технологій в менеджменті. А саме застосування інтелектуальних інформаційних систем. Розкриваються функції штучного інтелекту, які можна використовувати для розробки інтелектуальної системи.